

Семенюк С.В.

викладачка,

*Державний торговельно-економічний університет;
аспірантка лабораторії морального, громадянського
та міжкультурного виховання,
Інститут проблем виховання
Національної академії педагогічних наук України*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИХОВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЗВО ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОБУТНОСТІ НАРОДІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

На сьогодні Україна активно налагоджує співробітництво з країнами Європи, а також здійснює обмін професійним досвідом в різних сферах, а саме: економічній, соціальній, технологічній, освітній тощо. Основою такого обміну є навчання українських студентів в закладах вищої освіти європейських країн за відповідними освітньо-професійними програмами.

Студенти мають адаптуватись до нового соціального середовища, де існують свої традиції та культура, які є унікальними і своєрідними, та відрізняються від українських. При цьому, студентський вік характеризується активним розвитком моральних, етичних та естетичних якостей особистості. Студентами здійснюється активне пізнання світу і формується їх ставлення до різноманітних подій, явищ, матеріальних та нематеріальних об'єктів, в цей період відбувається становлення характеру, зміни в мотивації і в системі ціннісних орієнтацій. Отже, виховний процес у закладах вищої освіти повинен бути спрямований на позитивне сприйняття традицій і культури інших країн, а також побудову гармонійних стосунків в студентському колективі в цілому. Важливими європейськими цінностями, на яких базується успішна взаємодія між студентами, є повага до людської гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права, повага до прав людини, у тому числі представників національних меншин.

Врахування вікових і соціальних-психологічних особливостей студентів надає можливість визначити методи виховання і створити

ефективні педагогічні умови для виховання позитивного ставлення до національної самобутності народів студентів закладів вищої освіти.

Для дослідження категорії позитивного ставлення звернемо увагу на більш широку наукову категорію «ставлення», що розглядалась в педагогічній і психологічній науці у різних аспектах. Поняття «позитивного ставлення» є її складовою. Так, І. Д. Бех зазначає, що, «власне, ставлення особистості впливає у процесі накладання її емоції на предмет, який вона певною мірою усвідомлює, пізнає». Категорія «ставлення», на його думку, є ключовою для процесу формування і розвитку особистості, оскільки за її допомогою розкривають становлення смислового зв'язку, єдності людини і світу, самого змісту цієї єдності: чи буде вона морально-конструктивною чи деструктивною стосовно індивіда [1, с. 155]. Л. А. Гуцан вказує, що «теоретичні й експериментальні дослідження, пов'язані з вивченням поняття «ставлення», можна звести до кількох основних напрямів: 1) здійснення психологічного аналізу впливу ставлення особистості до певних видів діяльності; 2) виділення структурних компонентів позитивного ставлення, які опосередковують успішне виконання людиною визначеної праці [2, с. 49]. З. Р. Амет-Уста зазначає, що виходячи із змісту наукових положень, можна дати таке визначення категорії «ставлення» – це суб'єктивний, заснований на індивідуальному досвіді, вибіркового зв'язок людини з різними значущими для неї сторонами дійсності [3, с. 23]. В тих чи інших аспектах категорію «ставлення» досліджували і інші науковці.

Л. С. Марущак у дослідженні виховання позитивного ставлення до праці в учнів 5-7 класів шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності зазначає, що позитивне ставлення до праці включає: сукупність мотивів та позитивних емоцій; прагнення покращити наявні трудові вміння і навички, які обумовлюють потребу в праці як у життєвій необхідності; усвідомлення суспільної необхідності та особистісної значущості праці; знання про роль трудової діяльності в житті людини; необхідності й обов'язку до праці; комплекс моральних якостей; наявність точних загально-трудова уміння і навичок. Автор також деталізує кожне з зазначених положень та відмічає, що «позитивне ставлення до праці відбивається у потребах, мотивах, оцінках, інтересах, знаннях, поведінці» [4, с. 8].

Близьким до поняття «позитивне ставлення» є поняття «доброзичливого ставлення», яке досліджувала З. Р. Амет-Уста. Науковець, зокрема зазначає, що «доброзичливе ставлення до людей різних національностей

у дітей старшого дошкільного віку – емоційно-позитивне ставлення до представників різних етнічних груп, що виявляється у розумінні й прийнятті дитиною їхньої етнічної самобутності, стійкому інтересі до життя, побуту та культури, а також підтриманні з ними дружніх відносин у різноманітних видах діяльності» [3, с. 27].

Перебуваючи у країнах Європи на навчанні, студенти мають багато можливостей для спілкування і отримання інформації про народи і країни, їх традиції та звичаї, особливості культури та цінності. Вони схильні до аналізу і критичного осмислення отриманої інформації, формування власної думки щодо глобальних процесів і подій у світі. Виховний процес, що сприяє розвитку гармонійної особистості, має ґрунтуватись на знаннях про національні традиції і звичаї, повазі до культури і мови, мати своє продовження в родині і в громаді. Таке виховання складає основу знань і моральних цінностей, які згодом можуть бути переосмислені та розвинуті студентською молоддю, втілені у їх світогляд. Таким чином, результатом виховання у студентів закладів вищої освіти позитивного ставлення до національної самобутності інших народів має стати, насамперед, усвідомлення ними власної унікальності та унікальності інших. Також, враховуючи базові європейські цінності, які активно мають реалізовуватись і в системі освіти України, виховання позитивного ставлення до національної самобутності інших народів у студентів закладів вищої освіти спрямовується на толерантне сприйняття студентами іншої національної культури, їх здатність розуміти почуття, потреби і проблеми інших, вміння відстоювати свою позицію та протидіяти дискримінації за національною ознакою.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Виховання особистості : Вибрані наукові праці. Чернівці : Букрек, 2015. Т. 1. 837 с.
2. Гуцан Л. А. Виховання у молодших школярів позитивного ставлення до традицій і звичаїв українського народу у процесі художньо-трудової діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2005. 227 с.
3. Амет-Уста З. Р. Виховання доброзичливого ставлення до людей різних національностей у дітей старшого дошкільного віку в поліетнічному середовищі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2014. 212 с.
4. Марущак В. С. Виховання позитивного ставлення до праці в учнів 5-7 класів шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2006. 20 с.